

เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ 2565
ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอเชิญอ่าน

บทความเรื่อง “สังเกตภาษา”

ผศ.ดุษฎีพร ชำนิโรคศานต์

พิมพ์ครั้งแรกในวารสารภาษาและวรรณคดีไทย
ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 เมื่อพ.ศ. 2527

เอกภาษาไทย อักษรฯ จุฬาฯ

บทความเรื่อง “สังเกตภาษา”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดุษฎีพร ชำนิโรคศานต์

พิมพ์ครั้งแรกในวารสารภาษาและวรรณคดีไทย ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 เมื่อพ.ศ. 2527

บทคัดย่อ

ในการพูดหรือเขียน บางครั้งจะมีถ้อยคำซึ่งฟังแปลก สะดุดหู หรือรู้สึกว่าจะไม่ถูกต้อง ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะการใช้ส่วนขยายที่สื่อความซ้ำซ้อน การสร้างคำและสำนวนผิดแปลกไปจากที่เคยใช้กันมา การใช้ถ้อยคำที่ไม่สื่อความหมายหรือสื่อความที่เป็นไปไม่ได้ การใช้ถ้อยคำที่คิดว่าจะทำให้ข้อความสุภาพยิ่งขึ้น หรือการใช้ถ้อยคำสำนวนที่ไม่ใช่สำนวนภาษาไทยที่ใช้มาแต่เดิม

ผู้เขียนเป็นคนที่ชอบฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์และอ่านหนังสือพิมพ์ เมื่อได้ยินได้ฟังคำพูดที่แปลก ๆ สะดุดหู หรืออ่านพบข้อความที่แปลก ๆ รู้สึกว่าจะไม่ถูกต้อง ก็มักจะจดเอาไว้ แล้วนำมาพิจารณาว่าข้อความที่แปลกสะดุดหู หรือที่รู้สึกว่าจะไม่ถูกต้องนั้นเป็นเพราะเหตุใด หากจะแก้ไขควรแก้ไขอย่างไร

ข้อความแรกที่จะนำมาพิจารณาเป็นข้อความที่ได้จากข่าวหนังสือพิมพ์

“คนจำนวนมาก เบียดเสียด เข้าไป อย่างไม่เป็นแถว”

คำว่า *เบียดเสียด* บ่งให้รู้ว่าจะไม่มีความเป็นระเบียบ ฉะนั้น จึงไม่ต้องมีส่วนขยาย *อย่างไม่เป็นแถว* เพราะส่วนขยายจะสื่อความซ้ำซ้อนกับ *เบียดเสียด*

“พายุ คร่าชีวิต ชาวประมง ตาย”

พายุคร่าชีวิตชาวประมง บ่งความหมายชัดเจนอยู่แล้วว่าชาวประมง ตาย ฉะนั้น จึงไม่ต้องมีส่วนขยาย *ตาย* ซ้ำซ้อนอีก หากต้องการย้ำความหรือเน้นความ ก็ควรแยกเป็น ๒ ประโยคคือบอกว่าพายุคร่าชีวิตชาวประมง ประโยคหนึ่ง แล้วอาจย้ำว่าชาวประมงตายไปหลายคนอีกประโยคหนึ่งแต่จะไม่พูดว่า “คร่าชีวิต...ตาย”

ข่าวหนังสือพิมพ์อีกข่าวหนึ่งมีว่า “อุบัติเหตุร้ายแรงครั้งนี้คร่าชีวิตไปกว่าหลายร้อยคน”

คำว่า *หลาย* บอกการประมาณกว้าง ๆ อยู่แล้ว หลายร้อย อาจจะเป็น สาม...สี่...หก...แปดร้อยก็ได้ ฉะนั้น จึงไม่ต้องมีคำว่า *กว่า* ขยาย เป็น “กว่าหลายร้อย กว่าหลายพัน กว่าหลายหมื่น”

“ฝ่ายวิชาการจะจัดให้มีการอภิปรายหมู่”

การอภิปราย คือ การพูดชี้แจงแสดงความคิดเห็น โดยทั่วไปจะหมายถึงการพูดแบบหนึ่งซึ่งมีผู้พูด อภิปรายอย่างน้อย ๒ คน และมีผู้ดำเนินการอภิปราย ถึงแม้ว่าจะมีผู้พูดหลายคน ก็เรียกว่าการอภิปราย ไม่เรียกว่า “การอภิปรายหมู่” หากจัดให้มีการอภิปรายหมู่ คือ อภิปรายหลายกลุ่มหลายเรื่องในเวลาเดียวกัน ก็คงจะฟังไม่ได้ศัพท์เป็นแน่

รายการโทรทัศน์รายการหนึ่ง ผู้ร่วมรายการจะต้องทายตัวอักษร ตัวอักษรตัวหนึ่ง ผู้ร่วมรายการทายว่า “๒ ฤๅษี” แต่พิธีกรบอกว่าไม่ถูก ขอให้พูดใหม่ให้ถูกต้อง ผู้ร่วมรายการก็ตอบเหมือนเดิมว่า “๒ ฤๅษี” พิธีกรจึงพูดว่า “เอาเป็นว่าถูกก็แล้วกัน ที่จริงเข้าเรียกว่า ๒ บอ ฤๅษี ตอบว่า ๒ ฤๅษี ก็อนุโลมให้ถูก”

ตัวอักษร ศ ษ ส นั้น เรียกว่า ตัวสอเหมือนกัน จึงมีชื่อกำกับให้เข้าใจตรงกันว่า ศ ศาลา หรือ ศ คอ (คือ ศ ที่เขียนเหมือน ค แต่มีหาง) ษ ฤๅษี หรือ ษ บอ (คือ ษ ที่เขียนเหมือน บ แต่มีรูป ้ ที่เส้นหลัง) ส เสือ หรือ ส ลอ (คือ ส ที่เขียนเหมือน ล แต่มีหาง) การเรียกชื่อกำกับจะเรียกชื่อใดชื่อหนึ่งเท่านั้น ไม่เรียกพร้อมกัน ถ้าเรียกว่า “ศ คอ ศาลา” “๒ บอ ฤๅษี” หรือ “ส ลอ เสือ” จะฟังแปลกมาก

ข้อความที่ยกมาเป็นตัวอย่างข้างต้นเป็นข้อความที่ผู้เขียนรู้สึกว่าจะแปลก และที่ทำให้รู้สึกเช่นนั้นเป็นเพราะการใช้คำขยายที่สื่อความซ้ำซ้อนกัน

ในการพูดหรือเขียน บางคนนิยมสร้างคำหรือสำนวนขึ้นใหม่โดยเลียนถ้อยคำสำนวนเดิม แต่เปลี่ยนคำบางคำให้ผิดแปลกไปจากที่นิยมใช้กันอยู่โดยทั่วไป เช่น ใช้ว่า *ฉ้อประชาชนบังรัฐ* แทน *ฉ้อราษฎร์บังหลวง*

การสร้างคำหรือสำนวนใหม่ให้เพียงพอแก่ความต้องการนับว่าเป็นความเจริญของภาษา ถ้ามีคำหรือสำนวนใช้อยู่แล้ว การสร้างคำหรือสำนวนใหม่โดยไม่มี ความหมายแปลกใหม่ไปจากเดิม ก็อาจจะทำได้ และถ้าถ้อยคำสำนวนนั้นเป็นที่นิยมแพร่หลาย ก็จะมาแทนที่ถ้อยคำสำนวนเก่า แต่ถ้าคำหรือสำนวนที่สร้างขึ้นใหม่นั้น ไม่มีผู้ใช้ตามหรือเป็นที่นิยมเพียงชั่วระยะสั้น ๆ ถ้อยคำสำนวนใหม่เหล่านั้นก็จะสูญไปในที่สุด

ตัวอย่างถ้อยคำสำนวนที่สร้างขึ้นใหม่ทำให้รู้สึกว่าจะแปลก สะดุดหู ตัวอย่างแรกได้มาจากการวิจารณ์ภาพยนตร์ไทยเรื่องหนึ่ง ผู้วิจารณ์เขียนว่า “ดูหนังเรื่องนี้แล้วจะหัวเราะตลอด ๙๐ นาที หัวเราะจนเจ็บหน้าพุงไปหมด”

ภาษาไทยมีคำว่า พุง และ หน้าท้อง แต่ไม่มี “หน้าพุง” หน้าพุง เป็นคำที่สร้างขึ้นใหม่แต่มีความหมาย
อย่างเดียวกับ พุงหรือหน้าท้อง

อีกตัวอย่างหนึ่งคือการใช้คำว่า โยกเย่ ในความหมายว่า “อย่ามัว โยกเย่ อยู่เลย”

คำซ้อนที่มีคำว่า โยก อยู่ด้วย มีหลายคำ เช่น โยกย้าย หมายความว่า ‘ย้ายที่ไป’ โยกเยก หมายความว่า
‘โอนเอนไปมา’ โยกใช้ หมายความว่า ‘ไม่ทำอย่างตรงไปตรงมาทำให้ขัดข้อง ไม่ตัดสินใจให้แน่นอน เปลี่ยนใจไปมา
ทำให้เสียเวลาหรือเสียประโยชน์’ แต่ไม่มีคำซ้อน “โยกเย่” คำ โยกเย่ ที่สร้างขึ้นใหม่นี้มีความหมายเหมือนกับ โยก
เย่ นั่นเอง

บทสัมภาษณ์ในหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งมีข้อความว่า “เขาเคยทำงานเป็น ลูกคร้ว มา ก่อน”

ภาษาไทยมีคำว่า พ่อคร้ว แม่คร้ว แต่ไม่มี “ลูกคร้ว” คำที่หมายถึงผู้ช่วยทำคร้ว คือคำ ลูกมือ ลูกคร้วก็เป็น
อีกคำหนึ่งซึ่งสร้างขึ้นใหม่โดยเลียนแบบคำว่า พ่อคร้วแม่คร้ว

พิธีกรรายการโทรทัศน์รายการหนึ่งกล่าวว่า “กระผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านผู้ชมคงจะได้รับ ความเพลิดเพลิน
พอใจไม่มากนักน้อย”

ภาษาไทยมีคำว่า เพลิดเพลินใจ พึงพอใจ และ พอใจ “เพลิดเพลินใจ” เป็นคำที่สร้างใหม่ อาจจะมี
ความหมายอย่างเดียวกับเพลิดเพลินใจ หรือ พึงพอใจ หรือ อาจจจะรวมความหมายของทั้งสองคำไว้ในคำที่
สร้างใหม่นี้

ผู้แสดงในละครโทรทัศน์เรื่องหนึ่งพูดว่า “จะต้องตามไปเหยียบ ยอดหน้า มัน”

ภาษาไทยมีคำว่า หน้า และ ยอดดอก ถ้าพูดว่า ไปเหยียบหน้า หรือ เหยียบยอดดอก ก็จะเข้าใจได้ว่าเป็น
ส่วนใดของร่างกาย แต่ถ้าพูดว่าเหยียบ “ยอดหน้า” ไม่ทราบว่าจะหมายถึงส่วนใดของใบหน้า

คำพูดอีกตอนหนึ่งมีว่า “ผมจะไป ยื่นคำร้องเรียน ขอเปลี่ยนแปลงนามสกุล”

การไปติดต่อขอเปลี่ยนแปลงนามสกุลนั้น ผู้ขอต้องไป ยื่นคำร้อง แต่ถ้าไปเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และขอความ
ช่วยเหลือ จะใช้ว่า ไปร้องเรียน หรือ ไปยื่นหนังสือร้องเรียน แต่จะไม่ใช้ว่า “ยื่นคำร้องเรียนขอเปลี่ยนแปลงนามสกุล”

อีกตัวอย่างหนึ่งที่พบในหนังสือพิมพ์คือ “เรื่องนี้มี แนวโน้มเอียง ว่าจะสำเร็จ”

ภาษาไทยมีคำกริยา โน้มเอียง และ คำนาม แนวโน้ม แต่ไม่มีคำนาม “แนวโน้มเอียง” แนวโน้มเอียงเป็น
คำที่สร้างขึ้นใหม่ไม่ได้มีความหมายต่างจากคำว่า แนวโน้มที่ใช้กันอยู่ทั่วไป

ผู้แสดงในละครโทรทัศน์เรื่องหนึ่งพูดว่า “ถึงพวกเขาจะไม่สนใจ ก็ควรจะสดับฟังเอาไว้บ้าง”

ภาษาไทยมีคำว่า ฟัง และ สดับ เมื่อใช้เป็นคำซ้อน จะใช้ว่า สดับตรับฟัง แต่ไม่มีคำซ้อน “สดับฟัง” เป็น
คำที่สร้างใหม่ ไม่มีความหมายต่างไปจากคำว่า ฟัง

ผู้จัดรายการทางวิทยุพูดว่า “เรื่องการผสมเสียงหรือมิกซ์เสียงเพลงชุดนี้อยู่ใน ดุลพิจารณา ของคุณ...”

ภาษาไทยมีคำว่า พิจารณา และ พินิจพิจารณา มีความหมายว่า ‘ตรวจตรา ตริตรอง’ และมีคำนาม
ดุลพินิจ หรือ ดุลยพินิจ หมายความว่า ‘การวินิจฉัยที่เห็นสมควร’ แต่ไม่มีคำว่า “ดุลพิจารณา” ดุลพิจารณาเป็นคำ
ที่สร้างใหม่ มีความหมายไม่ต่างจากคำว่า ดุลพินิจ

หนังสือพิมพ์ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการถ่ายทอดสดของสถานีโทรทัศน์แห่งหนึ่งว่า “การจัด
ถ่ายทอดสดอย่างทันสมัยทันควัน อย่างนี้ดีมาก ควรชมเชย”

ทันสมัย และ ทันที่ทันสมัย เป็นคำที่มีอยู่แล้วในภาษา แต่ไม่มี “ทันสมัยทันควัน” ทันที่ทันสมัยเป็นสำนวน
ที่สร้างใหม่ มีความหมายเหมือน ทันควัน นั่นเอง

คอลัมน์หนึ่งในหนังสือพิมพ์ลงข้อความว่า “เรื่องเช่นนี้จะกลบเกลื่อนหรือจะสร้างสันปันน้ำ อย่างไรก็ตามก็ได้”

ภาษาไทยมีคำว่า *เสกสรรปั้นแต่ง* หมายความว่า ‘แต่งเรื่องขึ้นเอาเองตามใจชอบ’ และมีคำว่า *ใส่ร้ายป้ายสี* หมายความว่า ‘เอาความชั่วความร้ายไปป้ายผู้อื่น’ แต่ไม่มีคำว่า “สร้างสันปันน้ำ” สร้างสันปันน้ำ เป็นคำสร้างใหม่ มีความหมายไม่ต่างจาก *เสกสรรปั้นแต่ง* หรือ *ปั้นน้ำเป็นตัว* และถ้าจะใช้คำที่สร้างใหม่นี้ก็ควรเขียน “สร้างสรรค์ปันน้ำ”

การเขียนหรือพูดโดยมีความเปรียบเทียบในที่อันควร จะช่วยให้ความชัดเจนขึ้น แต่ถ้าใช้ถ้อยคำสำนวนเปรียบเทียบผิด ก็จะทำให้เสียความหรือทำให้ข้อความเสียรสไป

หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งมีข้อความว่า “อย่าถือคติว่า *เข้าเมืองตาบอด ต้องบอดตาตาม*”

การเปลี่ยนแปลงในภาษานั้นย่อมต้องมีอยู่เป็นธรรมดา แต่การเปลี่ยนแปลงจนผิดลักษณะของภาษานั้นไม่ควรทำ สำนวนที่มีอยู่เดิม คือ *เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตาม* การเปลี่ยนจาก *ตาหลิ่ว* เป็น *ตาบอด* อาจทำได้ไม่ผิดลักษณะของภาษา แต่การเปลี่ยนจาก *หลิ่วตา* เป็น *บอดตา* นั้น ไม่ได้ เพราะกิริยา “บอดตา” ไม่มีใช้ในภาษาไทย

ในบทวิจารณ์ชาวต่างประเทศมีข้อความว่า “ผู้แทนของรัสเซียได้ประณามการกระทำนี้ว่า *ปากถือศีล ตีนถือสาก*’ ของอเมริกา”

สำนวนไทยมีว่า *มือถือสาก ปากถือศีล* มีความหมายว่า ‘แสดงตัวเป็นคนดีมีศีลธรรมแต่กลับประพฤติชั่ว’ สำนวนที่สร้างใหม่นั้นฟังคล่องจองกัน มีสัมผัสระหว่างคำว่า ศีล กับ ตีน แต่สำนวนไทยใช้ว่า “มือถือสาก” ไม่ใช่ “ตีนถือสาก”

ข้อความในหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งมีว่า “ผมจะไม่ตอแหลตอแหลอะไรมาก เขียนไปแล้วบอกไม่ได้เขียนชาวบ้านจะรู้มั่วว่า *ไอ้ตะกร้าใส่มะกอก*”

สำนวนไทยที่มีความหมายว่า ‘ปลิ้นปล้อน กลับกลอก ตลบตะแลง พุดหลบเลียงไปมา’ มีอยู่หลายสำนวน สำนวนหนึ่ง คือ *มะกอกสามตะกร้าปาไม่ถูก ไม่ใช่ “ตะกร้าใส่มะกอก”*

ข้อความอีกตอนหนึ่งมีว่า “ผมยอมรับว่า *ปัญญาเท่าฝ่าหอย*”

การเปรียบเทียบขนาดของอวัยวะเท่าฝ่าหอยนั้นมีสำนวนเปรียบเทียบว่า *ตีนเท่าฝ่าหอย* หรือ *เท้าเท่าฝ่าหอย* ส่วนการเปรียบเทียบว่ามีปัญญาน้อย จะเปรียบว่า *ปัญญาแค่หางอึ่ง* ไม่ใช่ “ปัญญาเท่าฝ่าหอย”

จากตัวอย่างที่กล่าวมานี้ จะเห็นว่าข้อความที่ฟังแปลก หรือรู้สึกว่ามันถูกต้องนั้นเกิดจากการสร้างคำและสำนวนขึ้นมาใหม่ ผิดแปลกไปจากถ้อยคำสำนวนที่ใช้กันมาแต่เดิม

นอกจากสาเหตุ ๒ ประการที่กล่าวมาแล้ว ยังมีสาเหตุอีกประการหนึ่งคือ การใช้ถ้อยคำที่ไม่สื่อความหมายอย่างที่ต้องการ หรือสื่อความที่เป็นไปไม่ได้ เช่น

โฆษกรายการโทรทัศน์รายการหนึ่งกล่าวว่า “โปรดเก็บหางบัตรไว้ แล้วเราจะแจ้งให้ทราบว่าคุณจะมีประโยชน์อะไรต่อหางบัตรนั้น”

ผู้พูดต้องการจะบอกให้เก็บหางบัตรไว้แล้วจะแจ้งให้ทราบว่าคุณบัตรนั้นจะมีประโยชน์อย่างไร แต่ถ้าพูดอย่างข้างต้น จะมีความหมายว่า ‘หางบัตรจะได้ประโยชน์อะไรจากท่าน’ ซึ่งไม่ได้ความ ต้องเปลี่ยนคำพูดเสียใหม่เป็นดังนี้

“...เราจะแจ้งให้ทราบว่าคุณจะได้ประโยชน์อะไรจากหางบัตรนั้น” หรือ

“...หางบัตรนั้นจะให้ประโยชน์อะไรแก่ท่าน” หรือ

“...หางบัตรนั้นจะมีประโยชน์อย่างไร”

หนังสือพิมพ์ลงข่าวเกี่ยวกับการชกมวยว่า “...เตะเข้าที่หน้าตรงห้องพอดี”

เมื่ออ่านแล้วไม่ทราบว่าจะเข้า ที่หน้า หรือ ที่ห้อง หรือ หน้าห้อง ถ้าต้องการจะสื่อความหมายอย่างไร ก็ต้องเลือกใช้คำให้ตรงตามที่ต้องการ

อีกตัวอย่างหนึ่ง โฆษกถามผู้ร่วมรายการว่า “คุณยังทำงานอยู่หรือว่ายังเป็นนักเรียนอยู่ครับ”

การถามว่า “คุณยังทำงานอยู่หรือ” ใช้ได้ ผู้ตอบอาจจะตอบรับหรือปฏิเสธก็ได้

การถามว่า “คุณยังทำงานอยู่หรือ” ก็ใช้ได้ แต่จะใช้ถามในกรณีที่ผู้ถามได้ข่าวมาว่าผู้ถามนั้นไม่ได้ทำงานแล้ว ลาออกจากงานแล้ว หรือถามย้ำแสดงความแปลกใจ ในที่นี้ โฆษกไม่ได้รู้จักผู้ร่วมรายการมาก่อน ต้องการจะทราบเพียงว่าผู้ร่วมรายการเป็นนักเรียน ยังเรียนหนังสืออยู่ หรือมีงานทำแล้ว ฉะนั้น ก็ควรจะถามว่า “คุณทำงาน(แล้ว) หรือว่ายังเป็นนักเรียนอยู่” แต่จะไม่ถามว่า “คุณยังทำงานอยู่หรือว่ายังเป็นนักเรียนอยู่”

หนังสือพิมพ์ลงข่าวสังคมว่า “ความปลาบปลืมเป็นล้นพ้นของคุณหญิง...คือกระเช้าดอกไม้ที่...นำมาเยี่ยม”

ประโยคข้างต้นนี้ ถ้าลองตัดส่วนขยายออกแล้ว จะได้ประโยคว่า “ความปลาบปลืม...คือกระเช้าดอกไม้...” ซึ่งไม่ได้ความ ควรแก้ไขให้สื่อความหมายตามที่ต้องการดังนี้

“คุณหญิง...ปลาบปลืมเป็นล้นพ้นที่...นำกระเช้าดอกไม้มาเยี่ยม” หรือ

“สิ่งที่นำความปลาบปลืมมาให้คุณหญิง...คือกระเช้าดอกไม้...นำมาเยี่ยม”

อีกตัวอย่างหนึ่งเป็นการเล่าเกี่ยวกับอุบัติเหตุรถยนต์ชนกัน ความตอนหนึ่งมีว่า “เลือดนองเต็มถนน ย่อมสีฟ้าของตัวถังรถ...จนเป็นสีแดง”

การย่อมสีนั้น ปริมาณของน้ำสีต่าง ๆ ที่ใช้ย่อมจะต้องมากพอที่จะชุบหรืออาบให้เปลี่ยนสีไปจากเดิม เช่น การย่อมผ้าสีต่าง ๆ เป็นสีดำเมื่อย่อมแล้ว สีก็จะเปลี่ยนไปเป็นสีดำ แต่เลือดที่สาดกระจายหรือนองเต็มพื้นถนนไม่น่าจะมีปริมาณมากถึงขนาดจะ “ย่อม” สีฟ้าของตัวถังรถให้กลายเป็นสีแดงไปได้ และเมื่อล้างเลือดออกไป ตัวถังรถก็จะคงสีฟ้าตามเดิม ไม่ได้เปลี่ยนสีไปอย่างการย่อมผ้า หรือย่อมผม

สถานีวิทยุแห่งหนึ่งเสนอข่าวชาวบ้านว่า “ลูกทรพีปราดเข้าวางมวยพ้อ จนพ้อบาดเจ็บแผลถลอก”

การวางมวยน่าจะเกิดความบอบช้ำภายในหรือภายนอกพอควร ถ้ามีบาดแผลก็น่าจะเป็นแผลแตก ไม่ใช่เพียงแต่แผลถลอกเท่านั้น ถ้าใช้คำว่า วางมวย อาการน่าจะสาหัสกว่า “บาดเจ็บแผลถลอก” แต่ถ้าจะคงคำว่า บาดเจ็บแผลถลอก ก็ไม่ควรใช้คำว่า “วางมวย”

นักวิชาการคนหนึ่งกล่าวว่า “มี...วิวัฒนาการทั้งทางเจริญขึ้นและเสื่อมลง”

วิวัฒนาการ มีความหมายว่า ‘ความเจริญรุ่งเรือง ความคลี่คลายไปในทางเจริญ’ จึงไม่ควรจะมี เสื่อมลงมาขยาย ถ้าต้องการจะคงเจริญขึ้นและเสื่อมลงเอาไว้ ก็ควรจะเปลี่ยนคำว่า วิวัฒนาการ เป็น การเปลี่ยนแปลง ถ้าจะคงคำว่า วิวัฒนาการไว้ ก็ควรตัด เสื่อมลง ออกเพราะไม่เข้าความ ส่วน เจริญขึ้น ก็ไม่จำเป็นต้องมีเพราะวิวัฒนาการจะสื่อความหมายดังกล่าวอยู่ในตัวแล้ว

นักวิชาการอีกคนหนึ่งได้บรรยายทางโทรทัศน์ว่า “ปัญหามีมากมาย เช่น ปัญหาไร้ที่อยู่ ปัญหาไร้อาหารไม่พอ”

ไร้ มีความหมายว่า ‘ไม่มี’ ส่วน ไม่พอ นั้น หมายความว่า ‘มีอยู่บ้าง แต่ยังไม่เพียงพอแก่ความต้องการ’ เมื่อคำมีความหมายต่างกันเช่นนี้ ผู้พูดควรจะเลือกว่าจะใช้คำใดจึงจะสื่อความต้องการ

โฆษกรายการโทรทัศน์รายการหนึ่งบอกผู้เข้าชมรายการในห้องส่งว่า “วันนี้ ผู้เข้าชมรายการทุกท่านจะได้รับการเติมน้ำจากบริษัท...”

สิ่งที่ผู้ชมรายการจะได้รับคือ “น้ำ” ไม่ใช่ “ได้รับการเติมน้ำ” การใช้ถ้อยคำดังประโยคตัวอย่าง จึงทำให้ประโยคไม่สื่อความหมายตามต้องการ

ประโยคบางประโยคฟังแปลก เพราะผู้พูดใช้คำที่คิดจะทำให้คำพูดสุภาพมากยิ่งขึ้น แต่การทำเช่นนั้นกลับทำให้ข้อความไม่ถูกต้อง เช่น

ในการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ ผู้สัมภาษณ์พูดว่า “ต่อไปนี่ผมก็จะสัมภาษณ์คุณ...แล้วเราลองมาทราบดีกว่าทำไมที่มันถึงชนะเลิศ”

ผู้พูดใช้คำว่า *ทราบ* เพื่อให้สุภาพ แต่การใช้คำว่า *ทราบ* ในตัวอย่างนี้ทำให้ข้อความไม่ถูกต้อง หากเปลี่ยนคำว่า *ทราบ* เป็น *รู้* คือ “เราลองมารู้ดูซิว่า...” ผู้สัมภาษณ์ก็ควรจะรู้สึกว่ามันถูกต้อง และจะไม่พูดเช่นนั้น คงจะพูดแค่เพียงว่า “เราลองมาดูซิว่า...”

อีกตัวอย่างหนึ่ง ผู้สัมภาษณ์กล่าวว่า “ผมขอเรียนสนทนา ให้ท่านผู้ฟังได้ทราบ”

การบอกให้ผู้ฟังทราบนั้น อาจจะใช้ว่า *เรียนให้ทราบ* หรือ *แจ้งให้ทราบ* วิธีบอกให้ทราบอาจใช้วิธีพูดคุยกึ่งกึ่งถามแทนการพูดคนเดียว การบอกให้ทราบโดยวิธีพูดคุยกึ่งกึ่งถามนั้น ก็ไม่ใช่ว่า “เรียนสนทนา” แต่อาจจะต้องขยายความว่า จะให้ผู้ฟังทราบเรื่องอะไร และจะใช้วิธีพูดคุยหรือสนทนากัน

อีกคำหนึ่งซึ่งเข้าใจว่าจะเกิดจากการพยายามทำให้ข้อความสุภาพยิ่งขึ้น คือ คำว่า *เรียนสาย* ซึ่งหมายถึงการขอพูดโทรศัพท์กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ปัจจุบันนิยมใช้กันมากขึ้น โดยเฉพาะเวลาที่ต้องการจะพูดโทรศัพท์กับผู้มีความรู้หรือผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานสูง ที่นิยมใช้คำว่า *เรียนสาย* คงเป็นเพราะรู้สึกไปว่าการ “ขอพูด” นั้นไม่สุภาพพอ

ผู้ร่วมรายการโทรทัศน์รายการหนึ่งกล่าวว่า “เรื่อง...ท่านพิธีกรได้เรียนกล่าวไปแล้ว ผมก็ขอความกรุณาไม่เรียนซ้ำอีก”

เรียนกล่าว ก็มีลักษณะการใช้ทำนองเดียวกันกับ “เรียนสนทนา” ที่ถูกควรใช้ *เรียน* หรือ *กล่าว* คำใดคำหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่ “เรียนกล่าว”

ส่วน *ขอความกรุณา* นั้น เป็นคำขออ้อม ขอความอนุเคราะห์ ขอความเห็นใจ ในที่นี้ผู้พูดเพียงแต่จะบอกว่าจะไม่กล่าวซ้ำอีก การไม่กล่าวซ้ำก็เป็นกรกระทำที่เหมาะสม เพราะพิธีกรเพิ่งจะกล่าวจบไป หากกล่าวซ้ำก็จะน่าเบื่อ เมื่อการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่เหมาะสม ไม่ใช่สิ่งที่จะต้องขออ้อมหรือขอความเห็นใจ ผู้พูดก็ไม่ควรจะใช้ “ขอความกรุณา” ในประโยคนี้

ข้อเขียนในหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งมีว่า “เราจะต้องทราบตัวเองว่ามีความต้องการอะไร”

ภาษาไทยมีคำว่า *รู้ตัว* ซึ่งใช้ในความหมายว่า *รู้* หรือเข้าใจว่าตนคิดอย่างไร ต้องการอะไร อาจใช้ว่า *รู้จักตัวเอง* ก็ได้ คำว่า *รู้* อาจจะใช้ *ทราบ* แทนได้ในบางกรณี เช่น *ไม่รู้* ใช้ว่า *ไม่ทราบ* ได้ แต่ “*รู้ตัว*” หรือ “*รู้จักตัวเอง*” ไม่ใช่ “*ทราบตัว*” หรือ “*ทราบตัวเอง*”

ลักษณะอีกประการหนึ่งซึ่งทำให้ข้อความฟังแปลกไป ก็คือการใช้ถ้อยคำสำนวนที่ไม่ใช่สำนวนอย่างไทย ๆ อาจจะเป็นสำนวนที่แปลจากภาษาต่างประเทศ หรืออาจสร้างสำนวนใหม่ที่ไม่ใช่สำนวนภาษาไทย เช่น

“สำหรับผมแล้ว เรื่องนี้เป็นที่พอกพอใจอย่างยิ่ง”

สำนวนภาษาไทยอย่างไทย ๆ ก็คือ “ผมพอใจเรื่องนี้อย่างยิ่ง” หรือ “เรื่องนี้ผมพอใจอย่างยิ่ง”

“สำหรับพิธีฝังศพ จะได้รับการจัดขึ้นในตอนเช้าวันนี้”

ควรใช้สำนวนอย่างไทย ๆ ว่า “พิธีฝังศพจะจัดขึ้นในตอนเช้าวันนี้” หรือ “...จะจัดพิธีฝังศพในตอนเช้าวันนี้”

การใช้สำนวนภาษาที่ฟังไม่เป็นไทย ๆ โดยการนำคำกริยาให้เป็นนาม ด้วยการเติม “การ” หน้ากริยานั้น เช่น *จัด* เป็น *การจัด* แล้วหาคำกริยาอื่นมานำหน้าอีกทีหนึ่ง เป็น *ได้รับการจัด* นั้นมีตัวอย่างอยู่มากมาย เช่น

“ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีให้การทักทายแก่ผู้มารอต้อนรับ” ใช้ “ให้การทักทาย” แทนคำกริยา ทักทาย
“การสนทนาในวันนี้...จะมาร่วมให้การสนทนาอยู่ด้วย” ใช้ “ให้การสนทนา” แทนคำกริยา สนทนา
“คุณ...มีการแต่งตัวแปลก ๆ ทุกที” ใช้ “มีการแต่งตัว” แทนคำกริยา แต่งตัว
“ทหารได้รับการบาดเจ็บจากการสู้รบ” ใช้ “ได้รับการบาดเจ็บ” แทนคำกริยา บาดเจ็บ
“พ่อดีใจที่ลูกมีการตัดสินใจอย่างนั้น” ใช้ “มีการตัดสินใจ” แทนคำกริยา ตัดสินใจ

นอกจากนี้ ยังมีถ้อยคำอื่นซึ่งฟังไม่เป็นไทย ๆ อีกมาก เช่น

“ภาพยนตร์ภายใต้ฝีมือการสร้างของ...” ใช้ภายใต้ฝีมือการสร้างแทนที่จะใช้สำนวนภาษาไทยว่า
ภาพยนตร์ที่ใครสร้าง

“งานอย่างนี้เราไม่จัดบ่อยนัก จะจัดครั้งหนึ่งใน ๓ ปี เท่านั้น” ผู้พูดต้องการจะบอกว่าจะจัดงานอย่างนี้ ๓
ปี ครั้ง แต่ใช้สำนวนภาษาที่ไม่เป็นไทย ๆ ว่า “จัดครั้งหนึ่งใน ๓ ปี”

“การบรรยายรับเชิญโดยมิสเตอร์...” ควรใช้สำนวนไทยว่า เชิญมิสเตอร์...มาบรรยาย

“ง่ายต่อการทำความเข้าใจ” ควรใช้ว่า เข้าใจง่าย

“อยู่ในเครื่องแบบ” ควรใช้ว่า แต่ง หรือ สวมเครื่องแบบ

“หลังคำถามของผม เขาเปิดเผยว่า..” ควรใช้สำนวนภาษาไทย ๆ ว่า “หลังจากที่ผมถาม เขาเปิดเผย
ว่า...” หรือ “เมื่อผมถาม เขาเปิดเผยว่า...”

“เขามาถึงในรถสีขาว” ผู้พูดต้องการจะบอกว่า เขานั่งหรือขับรถสีขาวมา แต่ใช้สำนวนภาษาที่แปลกไป
จากสำนวนภาษาไทย ๆ

“เขาถูกฆ่าตายด้วยตนเอง” ถ้าจะพูดอย่างไทย ๆ และเป็นคำพูดที่ไม่ “สวังสวาย” ก็ควรพูดว่า เขาฆ่าตัว
ตาย

สำนวนแปลก ๆ ที่เรียกกันว่า สำนวน “สวังสวาย” นั้น มีตัวอย่างอยู่มากมาย เช่น

“เธอที่บังเอิญพบของผมนั่นคือ...”

“หลังการสนทนาบนมือน้ำชา...”

“บนเวลาของการสนทนา...”

ถ้อยคำที่ใช้ในการพูดหรือเขียนซึ่งฟังแปลก สะดุดหู หรือมีลักษณะบางประการที่ทำให้รู้สึกว่ ข้อความไม่
ถูกต้องนั้น อาจเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ กันดังที่ได้กล่าวมาแล้ว หากการสร้างถ้อยคำสำนวนแปลก ๆ ใหม่ ๆ และใช้
ถ้อยคำสำนวนเหล่านั้น ทำให้ภาษาองอกงามก็เป็นเรื่องที่ดีควรกระทำ แต่ถ้าให้เสียความหรือเสียรสไป ก็ควรที่จะ
หลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำสำนวนเหล่านั้น